

Svar paa Student ROSENKRANTZ's »En Redegørelse...«.

Paa et Møde i Dansk geologisk Forening d. 30. April 1923 har stud. polyt. ALFRED ROSENKRANTZ rettet et personligt Angreb imod mig for mit Forhold til den geologiske Lokalitet »Sundkrogen«, og han har senere skriftligt i Meddelelser fra Dansk geologisk Forening (Bd. 6, H. 3) gentaget sit Angreb — omend væsentligt ændret. Dette giver mig Anledning til at fremkomme med følgende Bemærkninger.

Saa vel i den mundtlige Fremstilling som i det trykte Indlæg omfattede Student ROSENKRANTZ's Angreb to Punkter: et mere almindeligt og et specielt, det sidste vedrørende et Par i Sundkrogen af Havnevæsenet udførte Børinger.

Ved Mødet i Geol. Foren. rettedes Hovedangrebet imod mig for i det hele taget at have givet mig af med Undersøgelser i Sundkrogen, efter at Student ROSENKRANTZ, der var den første, som begyndte at arbejde derude, havde udsendt en »foreløbig Meddelelse« om sine Resultater. Jeg imødegik denne Del af Angrebet udførligt, fordi det baseredes paa et i mine Øjne for Videnskaben meget farligt Princip, nemlig at man skulde kunne monopolisere Undersøgelsen af en kun i kort Tid tilgængelig, vigtig Lokalitet for en enkelt Person. Urimeligheden heraf falder vel endog særlig stærkt i Øjnene i det foreliggende Tilfælde, hvor den, der gjorde Krav paa et saadant Monopol, var en ung Mand, som kort i Forvejen havde dokumenteret sin Umodenhed ved at begaa en skrækkelig Afhandling om Sydhavnen. Det er mig da en Tilfredsstillelse at konstatere, at min Imødegaaelse for saa vidt har virket, som denne Del af Angrebet nu er bortfaldet. Tilbage er kun blevet en Bebrejdelse for, at jeg har publiceret nogle af mine Iagttagelser til Trods for, at Student ROSENKRANTZ i Forvejen havde udsendt den nævnte »foreløbige Meddelelse« om sine. Han mener nemlig nu ved Hjælp af denne i hvert Fald at have erhvervet sig et Monopol (efter hans Sprogbrug: en Prioritet) paa al Publikation om Sundkrogen i de nærmest kommende Aar og henviser til »uskrevne Æreslove«, som han bebrejder mig, at jeg ikke respekterer. Jeg skal ærligt vedgaa, at den Slags »Æreslove« kender jeg ikke, og de forekommer mig i Konsekvenserne at være ulogiske og videnskabsfjendtlige. Jeg kan maaske bedst begrunde dette ved kort at meddele mit Syn paa »videnskabelige Prioriteter« og »foreløbige Meddelelser«.

En videnskabelig Prioritet er: Æren for at være den første, der er naaet til et vist videnskabeligt Resultat, og »Æren« kan man ikke være sikker paa, førend »Resultatet« er offentliggjort.

Man kan derfor sikre sin videnskabelige Prioritet ved at udsende en »foreløbig Meddelelse«, der ganske vist ikke kan hindre en anden Publikations Fremkomst, men som kan bruges til at dokumentere Prioriteten overfor en saadan; man kan saa i Ro vente med den udførlige Behandling af Emnet til en senere Lejlighed. En saadan Fremgangsmaade har til Forudsætning, at det kan formodes, at andre vil publicere noget lignende; i modsat Fald var den jo hensigtsløs. — En videnskabelig Prioritet er altsaa noget, der kun angaar den personlige Forfængelighed, men den har intet med selve Videnskaben at gøre. Den er derfor i mine Øjne noget temmelig værdiløst, og der falder da ogsaa ofte et Latterlighedens Skær over Prioritetsstridigheder. Anderledes er det med den foreløbige Meddelelse; den kan faa videnskabelig Betydning ved at aabne Diskussionen om et nyt Emne (eller et gammelt set fra nye Sider), ja noget saadant kan endog være den eneste Hensigt med den. Naar en Forfatter gennem en foreløbig Meddelelse har haft Lejlighed til at sikre sig, hvad han selv kan ønske sig af videnskabelige Prioriteter indenfor et vist Omraade, saa er nemlig dermed ogsaa enhver Grund til, at andre — af kollegial Hensynsfuldhed — skulde gaa udenom Emnet, bortfaldet. Med Offentliggørelsen er Emnet sat under Debat, og det vilde f. Eks. være urimeligt om andre Anskuelser om det skulde kunne undertrykkes under Henvisning til Betegnelsen »foreløbig Meddelelse«.

De sidste Bemærkninger har direkte Tilknytning til det foreliggende Tilfælde, men der kommer her tillige en mere speciel Ting til. Student ROSENKRANTZ har nemlig — først med sin Afhandling om Sydhavnen og derefter med sin foreløbige Meddelelse om Sundkrogen — blandet sig i den igennem mange Aar staaende Diskussion om Danien'et. Han har som et nyt Moment bragt Sundkrogen ind i denne Diskussion til Støtte for sin i den første Afhandling hævdede Opfattelse af Forholdene ved Vestre Gasværk. Men det er en Diskussion, der virkelig ikke kan standses med en foreløbig Meddelelse; og naar Student ROSENKRANTZ som den første Undersøger af Sundkrogen har haft Lejlighed til, før end andre, at sige sin uforgribelige Mening om Forholdene derude, saa maa han være tilfreds med det og indrømme ogsaa andre Ret til at udtale, hvad de muligvis har faaet ud af Sundkrogen af Betydning for denne Diskussion, selvom det afviger fra det, Hr. ROSENKRANTZ er naaet til. Jeg maa i den Forbindelse have Lov til at pege paa, at min saa voldsomt angrebne Afhandling ikke — saadan som Student ROSENKRANTZ's Indledningsstykke maaske kan faa nogle til at tro — er en Afhandling om Sundkrogen, men et mere alsidigt Indlæg i den nævnte Diskussion, ganske vist med en Fremhævning af de Momenter, som nye Oplysninger om Sundkrogen og Vestre Gasværk giver.

Selv om det, der er behandlet i det foregaaende, er det væsentlige med Hensyn til Betydningen af Student ROSENKRANTZ's foreløbige Meddelelse om Sundkrogen, kan der dog maaske endnu være Grund til at nævne, at den ogsaa fik en lille Bivirkning i en anden Retning. Den blev nemlig udsendt om Efteraaret, medens Sundkrogen endnu var tilgængelig, og paa et Tidspunkt, da min *Undersøgelse først var i sin Begyndelse*. Ved tydeligt at vise, at Student ROSENKRANTZ havde set meget lidt i Sundkrogen, kom »Meddelelsen« til paa mig at virke som en direkte Opfordring til at tage alvorligere fat derude for at søge at redde, hvad endnu reddes kunde. For Student ROSENKRANTZ havde selv paa Forhaand afskaaret sig fra enhver direkte Retledning; han havde nemlig fremsat et bestemt Ønske om at faa Lov til at arbejde selvstændigt i Sundkrogen, og hans Foresatte ved Mineralogisk Museum havde bøjet sig for dette Ønske.

Student ROSENKRANTZ's første Punkt slutter med et lille Udfald i Anledning af, at jeg ikke har ment at kunne tage Hensyn til« (altsaa: ikke har omtalt) nogle af ham »givne Oplysninger om Lagfølgen i Sundkrogen samt visse Ejendommeligheder ved Faunaens Bevaringstilstand«. Jeg skal hertil først i al Almindelighed bemærke, at der heldigvis ikke eksisterer nogen Pligt til at omtale alt, hvad der tidligere maatte være skrevet af godt og daarlign om et foreliggende Emne; den videnskabelige Litteratur vilde i saa Fald hurtigt blive fuldkommen ulæselig. Det maa i hvert enkelt Tilfælde være Forfatterens Ret og Pligt at afgøre, hvad der kan citeres, og hvad der bør forbigaaes. Dernæst: det er med velberaad Hu, at jeg har undladt at omtale de nævnte Punkter, nemlig fordi det dels drejede sig om saa ubestemte Angivelser, at jeg ikke kunde bruge dem til direkte Sammenstilling med mine egne Iagttagelser, og dels indeholdt Urigtigheder. Jeg kunde altsaa ikke have nævnet disse Ting uden at knytte en Kritik dertil — og altsammen til ingen Verdens Nytte. Det var kun blevet noget unødvendigt Fyldekalk, som vilde have besværliggjort Læsningen af min Fremstilling. Hr. ROSENKRANTZ bør i det hele taget lægge sig paa Sinde, at enhver overflødig Ting i en Afhandling er en Hensynsløshed imod Læserne.

Ogsaa denne Gang handlede Angrebets andet Punkt om Havnevesenets Boringer, hvis Forhistorie Student ROSENKRANTZ mener er saadan, at kun han skulde kunne benytte de ved dem fremskaffede Oplysninger. Dog er der den Forskel fra før, at nu understreges mit Forhold til Boringerne som det væsentligste. Herved bliver rigtignok den ganske Aktion lidt smaalig — eller man kan ogsaa se Sagen omvendt og af Angrebets Voldsomhed komme til at

tro, at hele Affæren med Boringerne er noget meget betydningsfuldt. Man skulde virkelig tro, at det at meddele nogle Fakta om et Par Boreprofiler var noget videnskabeligt fortjenstfuldt og derfor noget attraktivt for en Forfatter. Det er jo dog i Virkeligheden saadan, at det videnskabelige først begynder med Brugen af Boreprofilerne, *in casu* med eventuelle Kombinationer af dem med andre Iagttagelser og de Slutninger, man videre vil drage; og jeg maa maaske lige pege paa, at min Benyttelse af dem jo ikke udelukker, at andre kan bruge dem paa anden Maade ¹⁾.

Allerede paa Mødet i Geol. Foren. fremhævede jeg, at mit Kendskab til disse Boringernes Forhistorie vel nok paa nogle Punkter var fyldigere end Student ROSENKRANTZ's, fordi det i Hovedsagen stammede fra Samtaler med Ingeniør G. MONBERG, men jeg maatte tilføje, at jeg ikke følte mig berettiget til at referere Enkeltheder af saadanne private Samtaler. Derimod kunde jeg med Ingeniør MONBERG's Billigelse meddele, at det var efter hans direkte Opfordring, at jeg deltog i Ledelsen af Boringerne, og jeg kunde tilføje, at han skriftligt havde meddelt mig bl. a. samtlige Maal vedrørende Boringerne og givet mig Tilladelse til at benytte alle givne Oplysninger. Dette forekom mig ogsaa tilstrækkeligt, fordi det viser, at Ingeniør MONBERG, som er den, der kender mest til Boringernes Forhistorie (bl. a. ogsaa sin egen Andel deri), ikke saa noget til Hinder for, at andre end Student ROSENKRANTZ var med i Bore-Arbejdet og senere benyttede den derved erhvervede Viden. Det er med andre Ord Ingeniør MONBERG, der har Ansvaret — ikke blot udadtil, men ogsaa overfor mig — for, at jeg kom til at beskæftige mig med de to Boringer. Det forekommer mig, at naar Student ROSENKRANTZ, efter at have faaet disse Oplysninger, nu gentager sit Angreb, saa skyder han forbi Maalet (nemlig mig) og rammer Ingeniør MONBERG. Jeg vil oprigtigt haabe, at det ikke har været Meningen.

Der er i Student ROSENKRANTZ's udførlige Omtale af Boringerne et Par mindre korrekte Enkeltheder, som jeg benytter Lejligheden til at berigtige.

Student ROSENKRANTZ's Omtale af Boreprøvernes Fordeling tilstræber øjensynligt at bibringe Læseren det Indtryk, at det er

¹⁾ Læserne bedes her erindre, at det drejer sig om to Smaaboringer, 5—6 Meter dybe, samt at de faktiske Oplysninger, jeg har trykt om dem, udgør: 8 Linjer om Boringernes Beliggenhed o. l., 8 Linjer om Boring I og 11 Linjer om Boring II. Hertil slutter sig saa ganske vist godt 1 Side Tekst og en Figur, der til sammen giver en Diskussion af, hvorledes Boreprofilerne kan kombineres med mine øvrige Iagttagelser.

en Ting, som har været forhandlet med ham. Det er ikke rigtigt. Den Afgørelse er truffet af Ingeniør MØNBERG og mig, og Student ROSENKRANTZ har først faaet Kendskab til den samtidig med, at han fik Boreprøverne udleverede med Besked om at aflevere et Sæt til Mineralogisk Museum og et til Danmarks geologiske Undersøgelse, en Besked, som han (saavidt jeg ved) endnu ikke har efterkommet. Det må bero paa en Fejlhuskning, naar han nu vil hævde, at han gjorde Indsigelse med den Motivering »at Prøverne ikke var større, end at de kun kunde deles i to Dele, en til Havnevæsenet og en til Museet«. Det er muligt, at han har tænkt noget saadant, men det er da blevet ved et »Knips i Lommen« og er ikke kommen til Udtryk. For i saa Fald vilde Student ROSENKRANTZ have faaet at vide, at der slet ikke var Tale om en yderligere Deling af Prøverne, men at Grundlaget for Ordningen var, at Ingeniør MØNBERG havde formaaet Havnevæsenet til at give Afkald paa sin Prøveserie til Fordel for D. G. U. Og yderligere: havde Student ROSENKRANTZ blot antydnet, at han ikke agtede at følge den givne Anvisning om Prøvernes Fordeling, vilde D. G. U.s Prøver slet ikke være bleven betroede til ham. Men jeg kan vel gaa ud fra, at Forholdet nu, da Sagen er bleven belyst, vil blive berigtiget af Museet.

Til sidst omtaler Student ROSENKRANTZ, at jeg ved en senere Lejlighed har set Boreprøverne i Museet, og han skriver det paa en saadan Maade, at Læseren maa tro, 1) at min Besigtigelse af Prøverne beror paa en Tilsnigelse, og 2) at det kun er herved, at det er bleven mig muligt at give Oplysninger om Boreprofilerne, — og det sidste skal aabenbart gøre Tilsnigelsen endnu værre! Til det første Punkt skal jeg kun sige, at jeg dengang virkelig er gaet ud fra, og at jeg stadig væk maa gaa ud fra som en Selvfølge, at disse Boreprøver, ved hvis Fremskaffelse jeg selv i saa høj Grad har været virksom¹⁾, til enhver Tid er tilgængelige for mig, uanset hvor i Museet de opbevares (dette sidste er jo et rent indre Museumsanliggende, som ikke paa nogen Maade vedrører mig).

Til det andet Punkt vil jeg bemærke, at hvis Student ROSENKRANTZ nogensinde kommer til at udføre geologiske Undersøgelser

¹⁾ Ikke blot er Borestederne valgte efter min Anvisning og paa Grundlag af mine Iagttagelser over de forskellige Bjærgarters Fordeling samt med det for Øje, at Boringernes Resultater skulde kunne kombineres med disse Iagttagelser, men jeg har personlig været til Stede i Sundkrogen næsten daglig i den uforholdsmæssig lange Tid, Borearbejdet stod paa, og iøvrigt staaet i stadig telefonisk Forbindelse med Ingeniør MØNBERG. Det er saaledes et betydeligt Arbejde baade Ingeniør MØNBERG og jeg har ofret paa disse Boringer, og det forekommer mig unægtelig at være temmelig naivt af Student ROSENKRANTZ, at han nu vil have dette opfattet slet og ret som et Assistentarbejde for ham.

ved Hjælp af lignende Boringer som disse, saa vil han erfare, at man bygger sin Opfattelse af de gennemborede Lag paa Iagttagelser, gjorte under selve Borearbejdet, og ikke ved senere at se paa Prøverne, og navnlig ikke, naar det, som i dette Tilfælde, kun drejer sig om smaa Prøver, der er tagne med forholdsvis stor indbyrdes Afstand, og som tilmed ikke alle er rene. Student ROSENKRANTZ erindrer da ogsaa, at min Besigtigelse kun var »ganske overfladisk« (det skal vel være: kortvarig); hvis han tænker sig nærmere om, vil han maaske ogsaa kunne huske, at jeg kun ønskede at se én bestemt Prøve (eller maaske to). Jeg tilstræbte nemlig ved Hjælp af Farveforandringen ved Tørringen at faa en Slågs Kontrol paa min paa Grundlag af de friske Prøver nedskrevne Opfattelse, og noget saadant var der kun Grund til at se efter paa et enkelt Sted i Boreprofilerne. Besigtigelsen bekræftede min oprindelige Opfattelse og har derfor kun Betydning som Beroligelse for mig selv; min Fremstilling af Boreprofilerne var bleven nøjagtig den samme, selv om jeg ikke havde set Prøverne.

Inden jeg slutter denne Omtale af Boringerne i Sundkrogen, kan jeg ikke lade være med at fremhæve, at det havde været heldigere, om Student ROSENKRANTZ havde fremsat sit Krav om Ejendomsretten til disse paa et tidligere Tidspunkt. Det er ikke nok om denne Side af Sagen, at han nu skriver: »Jeg er mig bevidst i rette Tid at have sat Dr. HARDER ind i Boringernes Forhistorie, hvilket skete allerede, medens Boringerne stod paa«. Ogsaa jeg har endnu nogen Erindring om den Samtale, der herved sigtes til, og som maa have fundet Sted paa et tidligere Tidspunkt; den drejede nemlig meget hurtigt ind paa en Diskussion om Betimeligheden af i det hele taget at lade udføre bekostelige Borearbejder i Sundkrogen.

Det er nu det mindre væsentlige; vigtigere er det, at det, jeg herved fik at vide om Boringernes Forhistorie, kun var meget lidt (Historien om de udvekslede Skrivelser hørte jeg saaledes for første Gang ved Mødet i Geol. Foren.) og mindre, end jeg i Forvejen vidste fra Ingeniør MONBERG, og det var paa ingen Maade saadan (i Form og Indhold), at jeg kunde opfatte det som en Tilkendegivelse af, at Student ROSENKRANTZ ønskede Boringerne monopoliserede for sig. Naar det har været Meningen, maa jeg meget beklage, at Student ROSENKRANTZ ikke har sagt det rent ud, saa havde man været i Stand til i Forvejen at tage sine Forholdsregler. Nu kan maaske en og anden mene, at det hele har drejet sig om en ganske uformel Samtale (som heller ikke jeg har tillagt nogen Betydning dengang), og at Student ROSENKRANTZ'S mang-

lende Klarhed kan undskyldes som en Slags Kejtethed. Det er derfor af Betydning, at han senere ikke blot har haft Lejlighed til, men ogsaa maa have følt sig direkte foranlediget til at røbe sin Opfattelse. Jeg tænker her navnlig paa den Dag, da Student ROSENKRANTZ fik samtlige Boreprøver udleverede med Besked om, at D. G. U. skulde have det ene Sæt. Der laa i denne Disposition en tydelig Tilkendegivelse af Ingeniør MONBERG's og mit Syn paa Boringernes Offentlighed, imod hvilket Student ROSENKRANTZ burde have gjort sit Ejendomskrav gældende. Naar han ikke gjorde det, men senere angriber mig for min Benyttelse af Boringerne, forekommer dette Angreb mig at være et Overfald i Ryggen. Endvidere maa ogsaa jeg understrege, at det var en Fejl af Student ROSENKRANTZ at vise mig Boreprøverne i Museet uden Indsigelse, naar han nærede de Anskuelser, som nu er komne til Orde. Her var igen en Anledning for ham til at tilkendegive sit Standpunkt.

De nærmest foregaaende Bemærkninger skulde tjene til at vise, at Student ROSENKRANTZ har forsømt at »sige til i Tide«; jeg kunde dertil føje, at efter min Mening er hans Indsigelse heller ikke kommen »paa rette Sted«. Jeg kan ikke se, at Offentligheden kan have nogen som helst Interesse af den Slags personligt Kævleri, og specielt ikke, at det falder indenfor Geol. Foren.'s Rammer — hverken efter de i Lovene angivne Formaal eller efter hidtidig Praksis. I mine Øjne har Student ROSENKRANTZ først vcd sit ubeherskede mundtlige Angreb paa et Møde i Foreningen og nu ved sit skriftlige Indlæg trukket Dansk geologisk Forening ned paa et uhyggelig lavt Niveau.

Til Hr. HARDER's ovenstaaende Indlæg ønsker Bestyrelsen
at knytte nedenstaaende Bemærkninger.

Da Hr. HARDER's Svar til Hr. ROSENKRANTZ i Forhold til dennes korte »Redegørelse« i foregaaende Hefte, er ret stort i Omfang, og da der paa Dato er forløbet nøjagtig et Aar fra det Tidspunkt, hvor Hr. HARDER blev bekendt med »Redegørelsen« og til hans Tilsvaer kom, har man næret nogen Betænkelighed ved nu, paa saa sent et Tidspunkt, hvor Redaktionen er sluttet, at optage dette.

Betænkeligheden har imidlertid ikke alene strakt sig til Indlæggets Omfang, men tillige til dets Form. Naar Bestyrelsen trods dette har besluttet sig til at optage Indlægget, saaledes som det er indleveret, er Grunden den, at man ikke har frygtet derigennem at trække Foreningen »ned paa et uhyggeligt lavt Niveau«, da det alle Dage har været en fast Regel — der findes trykt dels paa Titelblade, dels paa Omslag — at Ansvaeret for Afhandlingernes Indhold paahviler Forfatterne. Og dette maa naturligt ogsaa gælde deres Form, for hvilken man i dette Tilfælde mener at kunne finde nogen Undskyldning, da Hr. ROSENKRANTZ i sin mundtlige Redegørelse rettede meget skarpe Angreb mod Hr. HARDER. Disse kom dog ikke frem i hans senere, skriftlige Redegørelse.

Hertil kom endvidere, at man ikke ansaa en yderligere Undskyldelse af Sagen til et senere Hefte for heldig. Og med Hr. ROSENKRANTZ's eventuelle Tilsvaer maa Spørgsmaalet »Sundkrogen« anses for uddebatteret i Foreningens Publikationer, saafremt det da ikke senere maatte komme til at dreje sig om videnskabelig Uenighed i Tolkning af indvundne Resultater.

15. November 1924.

O. B. Bøggild. V. Hintze. Knud Jessen. C. Malling. Chr. Poulsen.
